

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Arbetsmarknadsdepartementet

Yttrande över Arbetsmarknadsdepartementets betänkande De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet (SOU 2022:47)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Remissen innehåller förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).

Regionala skyddsombud har i dag en grundläggande uppgift i att aktivera arbetsgivare i det lokala arbetsmiljöarbetet och att stötta lokala skyddsombud i deras arbete. Deras uppdrag är att samverka för en sund och säker arbetsmiljö på den lokala arbetsplatsen. De anges också ha en viktig roll i att delta i arbetet med att uppmärksamma arbetsmiljörisker på arbetsställen som saknar ett organiserat lokalt skyddsarbete i form av lokala skyddsombud eller skyddskommittéer. Bestämmelserna om skyddsombud finns i arbetsmiljölagen (1977:1160), som är den ramlag som reglerar utgångspunkterna för arbetsmiljöarbetet. Lagen ger ett grundskydd för arbetstagaren och anger att arbetsmiljön ska vara tillfredsställande.

Utredaren bedömer att den regionala skyddsombudsverksamheten, där den bedrivs, uppfyller sitt syfte på ett ändamålsenligt sätt. Det beskrivs att den därigenom bidrar till samhälls mål om en tillfredsställande arbetsmiljö på hela arbetsmarknaden. Samtidigt konstaterar utredaren att det är långt kvar tills målen om en tillfredsställande arbetsmiljö är uppnådda. Förändringarna på arbetsmarknaden med bland annat nya anställningsformer innebär nya utmaningar inom arbetsmiljöområdet. Den minskade fackliga anslutningen och den ökade förekomsten av små arbetsställen har lett till att färre arbetsställen omfattas av bestämmelserna om regionalt skyddsombud. I vissa branscher förekommer detta samtidigt som antalet lokala skyddsombud minskar. Ett ökat antal arbetstagare riskerar därmed att sakna företrädare i arbetsmiljöfrågor. Utredaren menar att detta sammantaget talar för en utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud.

Således föreslås en ändring i 6 kap. 2 § arbetsmiljölagen på så sätt att de regionala skyddsombudens tillträdesrätt utvidgas till att även omfatta arbetsställen där en arbetstagarorganisation inte har någon medlem men där organisationen är eller brukar vara bunden av kollektivavtal med arbetsgivaren. Lika tidigare ska ett regionalt skyddsombud också kunna utses om förbundet har en medlem vid arbetsstället. En förutsättning ska dock fortsatt vara att det på arbetsstället inte har tillsatts skyddskommitté enligt bestämmelserna i lagen. Genom förslaget behålls det partsgemensamma arbetet med kollektivavtalet som

grund. På så sätt finns fortfarande en facklig anknytning till arbetsstället, vilket ligger väl i linje med den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

Enligt kommittédirektiven (dir. 2021:81) ska den särskilde utredaren utvärdera de regionala skyddsombudens verksamhet samt lämna förslag på hur de regionala skyddsombuden kan ges bättre förutsättningar att utföra sitt arbete. Utredaren ska vid behov föreslå författningsändringar. Syftet med översynen är att ge regeringen beslutsunderlag för eventuella reformer på området.

Frågan om de regionala skyddsombudens tillträdesrätt har utretts av två tidigare statliga utredningar under 2000-talet och båda utredningarna lämnade förslag om en utökad tillträdesrätt (SOU 2007:43 Bättre arbetsmiljöregler II och SOU 2017:24 Ett arbetsliv i förändring). Regeringen valde att gå vidare med ett av förslagen i propositionen Utvidgad tillträdesrätt för de regionala skyddsombuden (prop. 2019/20:135). Riksdagen avlog emellertid regeringens förslag. Riksdagen riktade i stället ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en utredning för att utvärdera effekten av de regionala skyddsombudens verksamhet (bet. 2019/20:AU13 punkt 2; rskr. 2019/20:305).

Avsikten med det föreliggande förslaget är att stärka arbetsmiljöarbetet på arbetsställen som saknar ett organiserat lokalt skyddsarbete och därigenom förebygga ohälsa och olyckor i arbetet. Genom förslagets utformning behålls det partsgemensamma arbetet med kollektivavtalet som grund. Förslaget omfattar ett stort antal anställda eftersom omkring 90 procent av alla anställda i dag arbetar på arbetsställen där det finns kollektivavtal.

Regelrådet finner redovisningen av bakgrund och syfte med förslaget godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

En alternativ lösning vore, enligt utredaren, att inte genomföra förslaget. Detta skulle innebära att tillträdesrätten fortsätter att vara som den är i dag. Konsekvensen av att inte genomföra förslaget skulle emellertid bli att de problem som finns i dag – och som förslaget avser att lösa – kvarstår.

Ett annat alternativ skulle vara att de regionala skyddsombuden ges tillträde till arbetsställen när en arbetstagarorganisation har eller brukar ha en medlem där. En fördel med ett sådant förslag torde vara att regionala skyddsombud skulle få tillträdesrätt till ännu fler arbetsställen. Konsekvensen av detta skulle dock bli att tillträdesfrågan skulle riskera att bli otydlig för inblandade parter då det skulle kunna medföra att regionala skyddsombud får tillträde till arbetsställen där facklig anknytning saknas.

Ett tredje alternativ skulle vara att regionala skyddsombud ges tillträde till samtliga små arbetsställen (med under 50 arbetstagare) som saknar skyddskommitté. Fördelen med ett sådant förslag vore att risken för att arbetstagare arbetar på en arbetsplats utan skyddsombud minimeras. Utredaren menar ändå att det inte är ett önskvärt alternativ eftersom tillträdesrätten i så fall skulle sakna en koppling till arbetstagarorganisationen. Detta skulle kunna leda till att de regionala skyddsombudens roll förändras på ett sätt som inte är önskvärt.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med såväl Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner som med EU-rätten.

Regelrådet finner förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Med hänsyn till den tidsåtgång som normalt krävs för beredning av lagstiftningsärenden anser utredaren att den tidigaste tidpunkten för när föreslagen lagändring bör träda i kraft är den 1 januari 2024. Den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet bör motivera att föra in det utökade statsbidraget i statsbudget till 2024 (se vidare under Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet nedan). På så sätt får de fackliga organisationerna förutsättningar att successivt anpassa verksamheten från och med 2024. Förslagsställaren bedömer att det inte krävs några särskilda övergångsbestämmelser.

När det gäller behovet av informationsinsatser om lagändringen utgår utredaren från att arbetsmarknadens parter i sin verksamhet kommer att informera och sprida kunskap om ändringen. Även Arbetsmiljöverkets hemsida är ett lämpligt forum för information. Någon särskild insats från staten på området bedöms inte vara nödvändig.

Utredaren konstaterar, i generella ordalag, att små företag behöver särskilda informationsinsatser kring ämnet arbetsmiljö. Större företag har ofta personal med särskilt ansvar för, och kompetens i, arbetsmiljöfrågor. Mindre företag är i stället mer beroende av externa aktörer för att kunna tillämpa arbetsmiljöregler i sin verksamhet. Vidare anges att Arbetsmiljöverket har ett pågående utvecklingsarbete med syfte att underlätta regelefterlevnad inom arbetsmiljöområdet. Inom ramen för detta arbete har Arbetsmiljöverket särskilt fokuserat på information riktad till mikroföretag.

Regelrådet finner redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Utredaren bedömer att förslaget får konsekvenser för arbetstagare, arbetsgivare, arbetsmarknadens parter och staten. I förlängningen bedöms förslaget få positiva samhällsekonomiska konsekvenser i form av minskade kostnader för arbetsrelaterad sjukfrånvaro och arbetsskador samt för relaterade produktionsbortfall.

I remissen konstateras att regelverket inom arbetsmiljö ska följas av alla företag oavsett storlek, med några få undantag som gäller för mikroföretag (med mellan 1–9 anställda). Mikroföretag behöver inte ha skriftlig dokumentation om arbetsmiljöpolicy, rutiner, fördelning av arbetsmiljöuppgifter och dokumenterad årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Även om samtliga branscher omfattas av regelverket finns det, enligt förbundens bedömning, branscher eller verksamheter där deras regionala skyddsombud i högre utsträckning saknar tillträde men har kollektivavtal. Bland de branscher som nämns i den enkät som utredaren låtit genomföra återfinns byggbranschen, städ, sanering, frisörsalonger, skönhetsbranschen, kultur och media.

Omräknat i helårsarbetskrfter har den regionala skyddsombudsverksamheten hos de LO-anslutna förbunden under åren 2013–2021 omfattat i medeltal 240 årsarbetskrfter. Motsvarande för TCO är 53 och för Saco 8. Antalet arbetsställen som de regionala skyddsombuden har verkat vid var under perioden 2013–2021 som mest 2 303 (2017) och som minst 1 530 (2021) per helårsarbetskraft. I medeltal var antalet drygt 1 810 arbetsställen per regionalt skyddsombud (helårsarbetskraft) under hela perioden.

Givet förutsättningarna i ärendet – att samtliga branscher och företag, med vissa undantag för mikroföretag, omfattas av regelverket och därmed även den föreslagna ändringen – finner Regelrådet redovisningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Enligt utredarens bedömning innebär förslaget att fler arbetsställen kommer att omfattas av de regionala skyddsombudens verksamhet, även om någon kvantifiering inte har varit möjlig att göra. En följd av den utökade tillträdesrätten är därför att fler arbetsplatser ges möjlighet till ett fungerande lokalt arbetsmiljöarbete. Fler arbetstagare kommer på så sätt att ha ökade möjligheter till en tillfredsställande arbetsmiljö.

Förslaget innebär därmed också att fler arbetsgivare kommer att behöva avsätta tid för kontakt med och besök av regionala skyddsombud. Förslaget bedöms dock inte medföra några påtagliga ökade kostnader eller andra negativa konsekvenser för arbetsgivarna. Arbetsgivarna har redan i dag ansvar att följa regelverket inom arbetsmiljöområdet. Förslaget innebär därför inte någon förändring i detta hänseende. Fler arbetsgivare kommer samtidigt att kunna få stöd i arbetsmiljöfrågor av regionala skyddsombud. Ett sådant stöd innebär att arbetsgivarna kan spara delar av den tid som krävs för att sätta sig in i arbetsmiljöregelverket.

I remissen anges att det stöd som de regionala skyddsombuden levererar till sina målgrupper (arbetstagare, arbetsgivare och lokala skyddsombud vid små arbetsställen) bland annat mäts i antal arbetsplatsbesök. Det totala antalet arbetsplatsbesök under 2013–2021 varierade mellan 61 100 som mest (2016) och knappt 43 000 som minst (pandemiåret 2021). Det framgår också att under 2021 påtalade fem av tio regionala skyddsombud för arbetsgivare att åtgärder behövde vidtas enligt 6 kap. 6 a § arbetsmiljölagen. Samma år lämnade 19 procent av de regionala skyddsombuden in en formell 6:6a-begäran till Arbetsmiljöverket. När det gäller skyddsombudsstopp enligt 7 § arbetsmiljölagen detta år svarade 12 procent av de regionala skyddsombuden att de hade lagt ett eller flera skyddsombudsstopp. Några siffror över tid finns dock inte.

Utredaren anser att en uppräknig av de statliga medlen till den regionala skyddsombudsverksamheten är motiverad med anledning av förslaget. Det finns flera skäl till detta. En ändrad tillträdesrätt skulle sannolikt innebära att de regionala skyddsombuden får tillträdesrätt till fler arbetsställen än de har i dag. De regionala skyddsombuden är redan i dag verksamma vid ett stort antal arbetsställen. Om en utökad tillträdesrätt genomförs behöver den regionala skyddsombudsverksamheten utökas. Grunden för verksamheten är en god

samverkan med arbetsgivaren. En sådan torde vara svår att åstadkomma med en ytterligare utökning av antalet arbetsställen som de regionala skyddsombuden ska verka vid om verksamheten inte samtidigt utökas. Utredaren föreslår därför att det statliga anslaget till den regionala skyddsombudsverksamheten successivt höjs från och med budgetåret 2024 med 10 miljoner kronor årligen under en treårsperiod, totalt 30 miljoner kronor.

Regelrådet gör följande bedömning. Regelrådet noterar att det finns viss kvantitativ information i remissen, rörande exempelvis antalet arbetsplatsbesök och förekomsten av begäran om arbetsmiljöåtgärd, vilket är positivt. Samtidigt kan Regelrådet konstatera de uppenbara svårigheterna med att tillförlitligt kunna bedöma vilka företag, och hur många, som kan tänkas behöva avsätta tid och resurser i samband med, och eventuellt även efter, arbetsplatsbesök framöver. Dessa svårigheter noteras även av utredaren.

Regelrådet finner därmed, mot bakgrund av förutsättningarna i ärendet, redovisningen av berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet godtagbar.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Det finns ingen information i betänkandet om påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag.

Regelrådet gör följande bedömning. Regelrådet finner det sannolikt att förslaget inte kommer att få någon nämnvärd påverkan på konkurrensförhållandena. Avsaknaden av information anses därför inte vara en uppenbar brist.

Regelrådet finner således redovisningen av förslagets påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Det finns ingen särskild information i remissen om regleringens påverkan på företagen i andra avseenden.

Regelrådet finner inget som talar för att förslaget skulle ha någon annan påverkan på företagen än vad som redogörs för ovan och finner därmed redovisningen godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Utredaren noterar att den svenska arbetsmarknaden består av ett stort antal små företag och offentliga organisationer (med mindre än 50 anställda). En tredjedel av alla anställda i Sverige arbetar vid små arbetsplatser och antalet små företag och organisationer har ökat de senaste tio åren. I remissen konstateras att de små företagen har mindre resurser för att arbeta med arbetsmiljöfrågor och att de därför möter särskilda utmaningar. Bland annat anges att branschspecifika åtgärder är viktigare för mikro- och småföretag än för stora företag.

Regelrådet gör följande bedömning. Regelrådet konstaterar att det redan i dag finns vissa undantag i arbetsmiljölagstiftningen för mikroföretag (se vidare under Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch ovan) samt att utredaren anser att små företag behöver särskilda informationsinsatser kring ämnet arbetsmiljö (se vidare under Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser ovan). Detta, tillsammans

förutsättningarna i ärendet i övrigt, medför att Regelrådet finner att redovisningen av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag är godtagbar.

Sammantagen bedömning

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kvalitetskraven avseende samtliga delaspekter. Det råder viss osäkerhet avseende förslagets effekter, särskilt vad gäller företagens kostnader och verksamhet. Regelrådet inser dock de uppenbara svårigheterna med att göra tillförlitliga bedömningar och uppskattningar. Därför, menar Regelrådet, är de ofta knapphändiga beskrivningarna i remissen om konsekvenserna för berörda företag inte en uppenbar brist. Sammantaget är detta avgörande för helhetsbedömningen.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

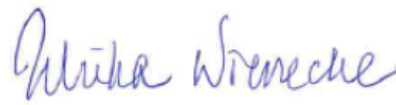
Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 9 november 2022.

I beslutet deltog: Claes Norberg, ordförande, Anna-Lena Bohm, Hans Peter Larsson och Lennart Renbjer.

Ärendet föredrogs av: Ulrika Wienecke.

Claes Norberg
Ordförande

Ulrika Wienecke
Föredragande